

Yavaş Şehir Yerel Halkının Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Ahlat, Arapgir, Kemaliye ve Uzundere Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (The perceptions of Cittaslow Local People's Regarding Impacts of Tourism: A Comparative Study on Ahlat, Arapgir, Kemaliye and Uzundere)**

* Emre KARACA , İbrahim YILMAZ

^aIndependent Researcher/Türkiye

^bNevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Guiding, Nevşehir/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 11.06.2025

Kabul Tarihi: 25.12.2025

Anahtar Kelimeler

Yavaş şehir

Yerel halk

Turizmin etkileri

Doğu Anadolu Bölgesi

Öz

Yavaş turizm, çevreye duyarlılığı ve yerel halkın yararını önceleyen yaklaşımıyla sürdürülebilir turizme katkı sağlamaktadır. Giderek artan popülaritesiyle “yavaş şehir” hareketine katılan destinasyonlar arasında hem uzun süreli turizm deneyimi olan hem de ilk kez turizmle tanışan şehirler bulunmaktadır. Bu kapsamda, yavaş şehir unvanına sahip yerlerde turizmin etkilerine dair yerel halkın algıları önemli bir araştırma konusudur. Dolayısıyla araştırma, Doğu Anadolu Bölgesinde “cittaslow” üyesi Ahlat, Arapgir, Kemaliye ve Uzundere’de yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılarını karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kolayda örnekleme yöntemiyle 411 kişiden anket yoluyla veri toplanmış; analizler için güvenilirlik analizi, doğrulayıcı faktör analizi, t-testi analizi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Dört destinasyonda da genel algılar olumlu yöndedir. Uzundere halkı turizmin etkilerini en olumlu algılayan kitledir. Ahlat halkı ekonomik etkileri en düşük düzeyde algılamakta, Uzundere halkının sosyo-kültürel algıları Arapgir ve Kemaliye halklarından daha yüksektir. Kemaliye halkı ise çevresel etkileri Ahlat halkına göre daha olumlu değerlendirmiştir. Analizler, yerel halkın turizme yönelik algılarında değişkenler açısından farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Keywords

Slow city

Local people

Effects of tourism

Eastern Anatolia Region

Abstract

Slow tourism contributes to sustainable tourism through its environmentally sensitive and community-centered approach. Among the destinations that have joined the increasingly popular “Cittaslow” movement, there are both cities with long-standing tourism experience and those newly introduced to tourism. In this context, understanding the local community’s perceptions of tourism impacts in Cittaslow cities is a significant area of research. Therefore, this study aims to comparatively analyze the perceptions of residents in Ahlat, Arapgir, Kemaliye, and Uzundere-Cittaslow cities in Eastern Anatolia-regarding the impacts of tourism. Data were collected from 411 participants through convenience sampling using a survey. Reliability analysis, confirmatory factor analysis, t-test, and one-way ANOVA were used for analysis. In all four destinations, the general perception of tourism was positive. The people of Uzundere perceive the impacts of tourism most positively. While the people of Ahlat perceive the economic impacts at the lowest level, the socio-cultural perceptions of Uzundere residents are higher than those of Arapgir and Kemaliye. On the other hand, the people of Kemaliye evaluate the environmental impacts more positively compared to those in Ahlat. The analyses revealed that there are differences in local people’s perceptions of tourism depending on various variables.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: emrekaraca.13200@gmail.com (E. Karaca)

** Bu çalışma Emre Karaca’nın doktora tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

Bir yerel kalkınma hareketi olarak Cittaslow, üye kentleri turizm açısından önemli cazibe merkezleri haline getirmektedir. Cittaslow felsefesinin en önemli hedeflerinden biri, yerel kültürlerin korunması ve yerel halkın yaşam standartlarının iyileştirilmesidir (Cittaslow Türkiye, 2025). Turizmin gelişmesi bir destinasyon için büyük bir fırsat olsa da ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan olumsuz etkiler de ortaya çıkabilir. Bu olumsuzluklar, sürdürülebilir turizm yönetimi eksikliğinde daha da artmaktadır. Bu nedenle, turizmde ideal dengeyi kurmak ve olumsuz etkileri en aza indirmek için çok yönlü planlama ve tüm paydaşların katılımıyla sürdürülebilir bir anlayış gereklidir. Bu anlayışın gereği olarak en önemli yerel paydaş kesimlerinden biri olan destinasyonlardaki yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarının dikkate alınması esastır (Alaeddinoğlu, 2007). Çünkü turizmin gelişimi yerel halkın değerleri, yaşam tarzı ve aile yapısında da değişimlere yol açmaktadır (Ambroz, 2008).

Yerel halk genellikle turistlere karşı misafirperver ve yardımseverdir, bu da kültürel alışveriş ve yeni dostlukların oluşmasını sağlamaktadır. Ancak turizm her zaman olumlu ilerlemeyebilir; bazen çatışmalara da neden olabilir (Özdamar, 2019). Turistlerin erişebildiği ancak yerel halkın ulaşamadığı hizmetler, yerel halkın kendini ikinci sınıf hissetmesine ve turiste karşı olumsuz duygular beslemesine yol açabilir. Bu durum kıskançlık, ayrımcılık ve düşmanlık gibi sorunları doğurabilir ve yerel halkın turizme negatif bakmasına neden olur. Bu nedenle, turizmin sağlıklı ilerlemesi için yerel halkla iş birliği yapılmalı ve onların desteği sağlanmalıdır (Avcıkurt, 2017; Türker ve Türker, 2014).

Turizmin etkilerine yönelik algılamalar uzun süredir araştırma konusudur. 1960'lerde olumlu etkiler, 1970'lerde ise olumsuz etkiler öne çıkarken, 1980'lerde dengeli bir bakış açısı gelişmiştir. Ekonomik etkiler fark edildikten sonra, turizmin diğer alanlardaki etkileri de araştırılmaya başlanmıştır (Andereck ve Vogt, 2000; Mason ve Cheyne, 2000). Bu etkilerin yerel halkın bakış açısına göre incelendiği araştırmaların giderek daha popüler hale geldiğini söylemek mümkündür. Bu kapsamda, hem dünyada (Mason ve Cheyne, 2000; Lepp, 2007; Ramseook, Munhurrin ve Naidoo, 2011; Abdollahzadeh ve Sharifzadeh, 2014; Aliyev ve Kızılırmak, 2025) hem de Türkiye'de (Alaeddinoğlu, 2007; Çetin, 2009; Boğan ve Sarıışık, 2016; Güneş ve Alagöz, 2018; Şengel ve Şahin, 2025) bu tür araştırmaların sayısı giderek artmaktadır.

Doğrudan, Türkiye'deki yavaş şehirlerde ikamet eden yöre sakinlerinin turizmin etkilerine yönelik algılamaları üzerine farklı araştırmalar yürütüldüğü ve bu araştırmaların daha ziyade sahil bölgelerindeki kentlerde olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin; Seferihisar'da (Çakıcı, Yenipınar ve Benli (2014), yine Seferihisar ve Gökçeada'da (Aksu ve Görman, 2019), Akyaka'da (Kurnaz ve İpar, 2020; Yüksel vd., 2020) yapılan araştırmalar söz konusudur. Ayrıca Vize, Taraklı, Yenipazar, Gökçeada, Seferihisar ve Akyaka'yı kapsayan yavaş şehirlerde yaşayan yerel halkın turizme olan desteğinin incelendiği bir diğer araştırma (Çiçek ve Sarı, 2018) da dikkat çekmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerek münferit gerekse birden fazla yavaş şehrin aynı anda ele alındığı benzer araştırmalara rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, yavaş şehir statüsüne sahip Ahlat (Bitlis), Arapgir (Malatya), Kemaliye (Erzincan) ve Uzundere (Erzurum) ilçelerinde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamaları incelenmektedir. Çalışmada kavramsal çerçeve çizildikten sonra ilgili literatür özetlenmiştir. Araştırmanın yönteminden bahsedilerek, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışma, Bölge düzeyinde ilk kez gerçekleştirilmesi bakımından

ilgili literatüre teorik açıdan katkı sunmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgularla uygulayıcılara yol göstererek pratikte de önemli katkı sunma potansiyeli taşımaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Yavaşlık kavramı, yavaş hareketin temelini oluşturmaktadır. "Hızlı" kavramı; aceleci, stresli, yüzeysel ve miktar ön planda tutan bir yaklaşımı ifade ederken, "yavaş" kavramı; sabırlı, sakin, dikkatli ve niteliğe önem veren bir tutumu yansıtır. Yavaş hareketin, bireylerle, kültürle ve yaşamın çeşitli alanlarıyla daha anlamlı ilişkiler kurmayı hedeflediği savunulmaktadır (Honore, 2005). Günümüzde dünyanın erişilebilirliğinin artmasıyla birlikte insanlar her alanda hızlanmıştır. İnternette bir sayfanın açılmasını bile saniyeler içinde bekleyememek, bu hız tutkusunun somut bir göstergesidir. Artık her konuda ilk olmak için yarışan bireyler söz konusudur. Hızlı çalışmak, hızlı tüketmek ve hızlı ulaşmak gibi davranışlar, modern yaşamın temel alışkanlıkları haline gelmiştir (Güven, 2013; Özgürel ve Avcıkurt, 2018). Hız kavramının zıttı olan yavaşlık, modern hayatın hızlı temposunda kaybolan bireyler için önemli bir alternatif sunmaktadır. Yavaşlık, değerli olan şeylere zaman ayırmayı ifade etmektedir (Parkins, 2004).

1999 yılında İtalya’da dört küçük kent (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) bir araya gelerek “Cittaslow” adlı yavaş şehirler hareketini başlatmıştır. Cittaslow, İtalyanca “şehir” ve İngilizce “yavaş” kelimelerinin birleşiminden oluşur ve hızla popülerlik kazanmıştır (Elovich, 2012). Cittaslow, nüfusu 50.000’den az olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Birlik, kısa sürede dünya çapında yayılmış, 30’un üzerinde ülkedeki çok sayıda kent üye olmuştur. Cittaslow’a hızlı bir şekilde entegre olan Türkiye, toplamda 30’a yakın kent ile üye sayısı en fazla olan ülkelerden biridir (Cittaslow Türkiye, 2025).

Turizm çevresel, ekonomik ve sosyo- kültürel etkiler başta olmak üzere çok yönlü etkiler yaratmaktadır. Turizm faaliyetleri doğal çevreyi kaçınılmaz olarak etkilemektedir. Turizmin sürdürülebilirliği için çevresel etkilerin olumlu yönde yönetilmesi gerekir. Tarihi ve doğal çevre, turistlerin destinasyonu tercihinde önemli rol oynamaktadır. Ancak turizm faaliyetlerinin çevreye zarar verdiği de bilinmektedir. Bu nedenle çevresel zararlar en aza indirgenmeli, doğal kaynaklar korunarak turizmin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır (Kozak vd., 2015; Batman, vd., 2018). Turizm aracılığıyla bireylerin tutumları, yaşam tarzları, gelenek ve görenekleri de değişebilir. Turizm, bireylere yeni kültürleri tanıma, alışma ve kültürler arası etkileşim kurma fırsatı sunmaktadır. Ancak yerel halk ile turistler arasındaki etkileşimde, yerel kültürün bozulmaması, geleneklerin korunması ve toplumsal ritüellerin sürdürülmesi önemlidir (Batman vd., 2018).

Literatür Özeti

Dünyanın farklı ülkelerinde yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamaları üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Mason ve Cheyne (2000), Yeni Zelanda’daki Pohangina Vadisi’nde turizmin gelişimine yönelik yerel halkın algısını incelemiş ve turizm gelişmiş olmasına rağmen halkın bakış açısının olumsuz olduğunu tespit etmiştir. Lepp (2007), Uganda’daki Bigudi köyünde yaptığı araştırmada, yerel halkın turizme olumlu yaklaştığını tespit etmiştir. Bunun temel nedeni, halkın turizmi kalkınma aracı olarak görmesidir. Ayrıca turizmin tarım pazarını desteklediği, gelir sağladığı ve yeni fırsatlar yarattığı için halkı memnun ettiği belirtilmiştir. Ramseook, Munhurrun ve Naidoo (2011), Mauritius’taki yerel halkın genel olarak turizmi desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Halk, çevresel etkiler konusunda endişeli olsa da, turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik faydalarına olumlu bakmaktadır. Abdollahzadeh ve Sharifzadeh (2014) İran’daki küçük bir orman köyü olan Zyarat’ta turizmin yeni

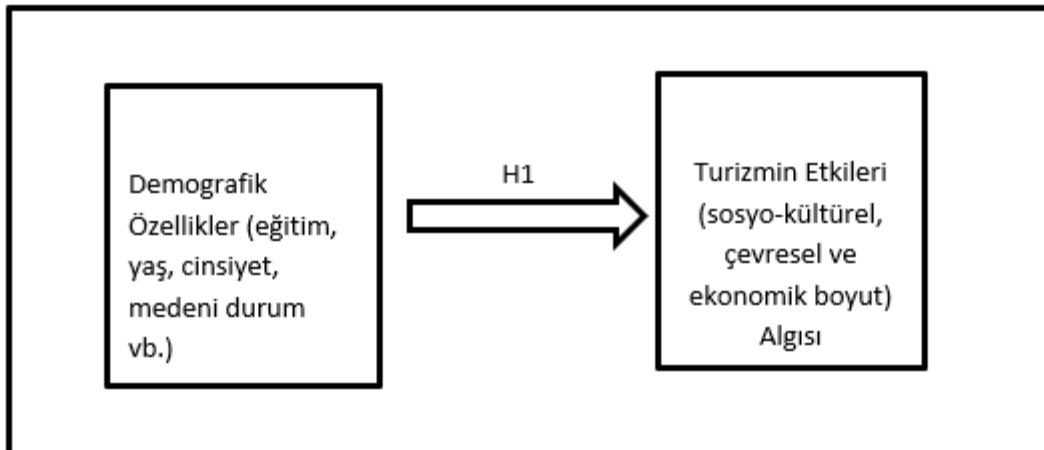
gelişmeye başlaması nedeniyle bölge sakinlerinin çoğunun turizm gelişimine oldukça güçlü destek verdiklerini ortaya koymuştur. Ancak yerel halk tarafından bazı sosyal ve çevresel endişeler de dile getirilmiştir. Aliyev ve Kızılırmak (2025) ise Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerinin, yerel halkın sektöre yönelik desteğini şekillendirdiğini belirlemiştir. Ayrıca özellikle ekonomik kazanç algısı yüksek olan yöre halkının, turizmin gelişmesine daha fazla destek olduğu saptanmıştır.

Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, dünyadaki eğilime paralel olarak benzer araştırmaların yaygınlaştığı anlaşılmaktadır. Örneğin, Alaeddinoğlu (2007), Van'da yerel halkın turizmin sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerine yönelik algılarını incelemiş ve genel olarak halkın turiste ve turizme olumlu baktığını belirlemiştir. Bu olumlu yaklaşım doğrultusunda, bölgeyi kapsayan bir turizm planlamasının başarılı şekilde uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Beypazarı'nda yapılan bir çalışmada ise (Çetin, 2009) kadınların turizm sayesinde iş hayatına katıldığı ve kültürel değerlerin korunma bilincinin arttığı saptanmıştır. Boğan ve Sarıışık (2016), Alanya'da yerel halkın turizme dair algılarını incelemiş; sonuç olarak halkın turizmi ekonomik açıdan olumlu, sosyal açıdan ise olumsuz değerlendirdiğini tespit etmişlerdir. Güneş ve Alagöz (2018), Erzincan halkının turizmin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel etkilerini olumlu gördüğü belirlenmiştir. Ayrıca, halk mevcut turizm potansiyelinin yeterince kullanılmadığını, tanıtım ve altyapı eksikliği olduğunu vurgulamıştır. Şengel ve Şahin (2025) ise Sakarya ili Sapanca ve Karasu ilçeleri yerel halkının turizm algılarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Araştırma sonunda turizmin ekonomik etkileriyle ilgili algılamaların benzerlik gösterdiği, çevresel ve sosyal etkilerine yönelik algılamaların ise farklılaştığı belirlenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, Türkiye'nin yavaş şehir ağına üye farklı turizm destinasyonlarında yöre halkının turizmin etkilerine yönelik algılamaları araştırılmıştır. Ancak Doğu Anadolu Bölgesi'nde bu tür araştırmalara rastlanmamıştır. Dolayısıyla çalışma, bu boşluğun giderilmesine yönelik olarak hem teorik hem de pratik açıdan katkı sunmaktadır.

Yöntem

Araştırma kapsamında, dört yavaş şehir üyesi ilçe bazında “yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarının demografik özelliklerine göre değişim gösterip göstermediği” sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma modeli Şekil 1'de yer almaktadır. Model çerçevesinde test edilecek temel hipotez (H1) ve alt hipotezler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

H1: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları arasında sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık vardır.

H1a: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1b: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1c: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yavaş şehir kavramını bilmelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1ç: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları turizmle ilgili bir işte çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1d: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları turistlerle iletişim kurmalarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1e: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları ailede turizmle ilgili bir işte çalışan bulunmasına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1f: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yaşadıkları şehre göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1g: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1ğ: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları meslek gruplarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1h: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1ı: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları gelir seviyelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1i: Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları ikamet sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmada Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki yavaş şehirler olan Ahlat (Bitlis), Arapgir (Malatya), Kemaliye (Erzincan) ve Uzundere (Erzurum) ilçelerinde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamaları incelenmektedir. Araştırma evreni bu ilçelerde yaşayan yöre halkının tamamıdır. Dört ilçenin toplam nüfusundan (yaklaşık 70.000 kişi) hareketle, en az 384 kişiden oluşan örneklemin evreni temsil etme açısından yeterli olacağı söylenebilir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019). Ancak, daha geçerli ve güvenilir karşılaştırmalı analizler yapabilmek için her bir ilçeden en az 100 kişiden veri toplanmıştır. Bu çerçevede, kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 425 kişiye anket uygulanmış, eksik ve hatalılar çıkarılarak 411 anket analiz edilmiştir. Netice olarak yalnızca Uzundere halkından elde edilen anketler toplamda 99 olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplamak için iki bölümlü bir anket formu hazırlanmıştır. Birinci bölümde, katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bilgiler toplanmıştır. İkinci bölümde, yavaş şehirlerde yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılarını ölçmek amacıyla 47 kapalı uçlu ifade içeren bir ölçek kullanılmıştır. Ölçek; sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik etkiler olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçek, Büyükkuru'nun (2019) ve çeşitli önceki araştırmalardan (Pizam, 1978; Long vd., 1990 Johnson vd., 1994; McCool & Martin, 1994; Madrigal, 1995; Ap & Crompton, 1998; Yıldız vd., 2011) yararlanılarak hazırlanmıştır. Anket formunun anlaşılabilirliğini test etmek için Ahlat'ta 50 kişilik bir pilot uygulama yapılmıştır. Veriler istatistik programıyla analiz edilmiş, 47 maddelik turizmin etkileri ölçeği için Cronbach Alpha değeri 0,878 bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Normallik testi, çok değişkenli istatistik analizlerin ön koşuludur ve değişkenlerin dağılım şekli incelenir. Değişkenlerin dağılım şekli, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleriyle belirlenir. (Gürbüz ve Şahin, 2018). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olması, verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Altunışık vd., 2019; George, 2011). İfadelerin analizi sonucunda çarpıklık ve basıklık değerleri kabul edilebilir sınırlar içinde bulunmuştur, bu da elde edilen verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Analizlerde, katılımcıların demografik özellikleri ve turizmin etkilerine dair algıları değerlendirilmiştir. Ayrıca ölçeklerin güvenilirlik, geçerlik ve normallik testleri yapılmıştır. Devamında doğrulayıcı faktör analizi, tanımlayıcı istatistikler, t-testi ve Anova testlerine yer verilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Eğitim, yaş, cinsiyet, medeni durum gibi temel konularda yöneltilen soruların yanı sıra; turizmle ilgili bir işte çalışıp çalışmadıkları, turizmde çalışan aile bireyleri olup olmadığı gibi hususlara ilişkin sorular da sorulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet			Medeni Durum		
Kadın	167	40,6	Evli	222	54,0
Erkek	244	59,4	Bekâr	189	46,0
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0
Yaşadığı şehir			Yaş		
Ahlat	108	26,3	25 ve altı	124	30,2
Arapgir	102	24,8	26-35	78	19,0
Kemaliye	102	24,8	36-45	82	20,0
Uzundere	99	24,1	46-55	59	14,4
-	-	-	56 ve üzeri	68	16,5
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0
Meslek			Eğitim Durumu		
Esnaf	148	36,0	İlköğretim	83	20,2
Memur	43	10,5	Lise	172	41,8
İşçi	26	6,3	Ön lisans	42	10,2
Öğrenci	95	23,1	Lisans	94	22,9
Emekli	34	8,3	Lisansüstü	20	4,9
Diğer	65	15,8	-	-	-
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (devamı)

Gelir Seviyesi			İkamet Süresi		
5.000 ve altı	105	25,5	1 yıldan az	24	5,8
5.001-10.000	53	12,9	1-5 yıl	21	5,1
10.001-15.000	112	27,3	6-10 yıl	14	3,4
15.001-20.000	65	15,8	11-15 yıl	42	10,2
20.001 ve üstü	76	18,5	16 yıl üzeri	310	75,4
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0
Yavaş şehir kavramını bilmek			Turizm işinde çalışıyor olmak		
Evet	381	92,7	Evet	68	16,5
Hayır	30	7,3	Hayır	343	83,5
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0
Turist ile temas halinde olmak			Ailede turizm işinde çalışan birey		
Evet	296	72,0	Evet	84	20,4
Hayır	115	28,0	Hayır	327	79,6
Toplam	411	100,0	Toplam	411	100,0

Katılımcıların çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Evli ve bekâr katılımcı oranı birbirine yakındır. Katılımcılar ağırlıklı olarak genç ve orta yaşlıdır; en büyük meslek grubu esnaftır. Lise mezunları çoğunluktadır (%42) ve katılımcıların dörtte birinden fazlası 10.000-15.000 arası gelir grubundadır. Katılımcıların %85'i 10 yıldan fazladır aynı yerde yaşamaktadır. Katılımcıların çoğu turizm sektöründe çalışmamakla birlikte %72'si turistlerle temas halindedir. Katılımcıların %93'ü "yavaş şehir" kavramını bilmektedir.

Doğrulamalı faktör analizinden (DFA) önce ölçek boyutlarındaki olumsuz ifadeler ters kodlanmıştır. Çünkü bu ifadeler ayrı faktörler altında değil, ait oldukları faktörler içerisinde olumlu ifadeler ile bir arada analize sokulmuştur. Doğrulamalı faktör analizinde, ölçeğin daha önce belirlenmiş yapısıyla yeni örnekleme elde edilen verilerin uyumlu olup olmadığı test edilmektedir. Bu analiz, ölçeğin geçerliğini göstermekte ve uyum indeksleri ile eşik değerler bu süreçte önemli rol oynamaktadır (Meydan, 1998; Gürbüz ve Şahin, 2018).

Tablo 2. Turizmin Etkileri Ölçeğine İlişkin Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İyiliği Ölçütleri	Araştırma Modeli Uyum İyiliği Değerleri			Standart Değerler
	Sosyo-kültürel Etkiler	Çevresel Etkiler	Ekonomik Etkiler	
CMIN/DF (χ^2/df)	3,603	3,560	3,001	≤ 3 veya ≤ 5
RMSEA	0,080	0,790	0,070	$\leq 0,08$
CFI	0,889	0,947	0,967	$\geq 0,85$
IFI	0,851	0,948	0,967	$\geq 0,85$
NFI	0,854	0,929	0,951	$\geq 0,85$
RFI	0,805	0,889	0,921	$\geq 0,80$

Tablo 2 incelendiğinde modeldeki χ^2/df değerleri, her üç boyut için de kabul edilebilir düzeydedir (≤ 5). Sosyo-kültürel (3,603), çevresel (3,560) ve ekonomik (3,001) etkiler boyutlarında elde edilen bu sonuçlar, literatürde önerilen sınırları karşılamakta; ancak ideal uyum için daha düşük değerlere ulaşılması gerektiği vurgulanmaktadır (Byrne, 2016). Modeldeki RMSEA değerleri, sosyo-kültürel (0,080) ve çevresel (0,079) etkiler boyutlarında kabul edilebilir düzeyde uyumu gösterirken, 0,08 üzeri değerlere zayıf uyum denilse de bu sonuçlar hala kabul sınırındadır. Ekonomik etkiler boyutunun RMSEA değeri ise 0,070 ile iyi bir uyumu işaret etmektedir (Hu & Bentler, 1999). Modeldeki CFI değerleri sosyo-kültürel etkiler için 0,889, çevresel etkiler için 0,947 ve ekonomik etkiler için 0,967 olarak bulunmuştur. Literatüre göre 0,90 ve üzeri değerler kabul edilebilir uyumu gösterir. Sosyo-kültürel boyutun CFI değeri biraz daha düşük kalarak sınırda yer almaktadır (Bentler, 1990). IFI ve NFI değerlerinde literatürde genellikle $\geq 0,85$ eşik değeri kabul edilir. Modelde tüm boyutlar bu sınırı karşılamakla birlikte, sosyo-kültürel boyut IFI=0,851 ve NFI=0,854 ile en düşük değerlere sahiptir. Yine de kabul edilebilir uyum sağlamaktadırlar (Tabachnick

& Fidell, 2013). RFI değerleri için literatürde kabul edilebilir sınır $\geq 0,80$ 'dir (Hair vd., 2010). Modeldeki tüm boyutlar bu eşik değerinin üzerindedir, bu da modelin genel uyumunun kabul edilebilir olduğunu gösterir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha (α) katsayısı ile test edilmiştir. Bu değer 0 ile 1 arasında değişir; değer 1'e yakın olması güvenilirliğin yüksek olduğunu gösterir. Bu test, ölçeğin iç tutarlılığını ve ifadelerin konuyu ölçme düzeyini değerlendirir (Ural ve Kılıç, 2018; Kozak vd., 2015). Araştırmanın güvenilirlik sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Turizmin Etkileri Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Testi Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha	İfade Sayısı
Genel Aritmetik Ortalama	,878	47
Sosyo-kültürel Etkiler	,818	22
Çevresel Etkiler	,502	12
Ekonomik Etkiler	,860	13

Tablo 3'e göre, ölçeğin genel Cronbach Alpha değeri 0,878'dir; bu da yüksek iç tutarlılığı göstermektedir. Alt boyutlardan sosyo-kültürel etkiler 0,818, çevresel etkiler 0,502 ve ekonomik etkiler 0,860 değerlerine sahiptir. Özellikle çevresel etkiler boyutu düşük olsa da genel olarak değerlerin literatürdeki kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu ve ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmaktadır. Turizmin etkileri ölçeğindeki maddelere ait ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel veriler değerlendirilmiştir. Katılımcıların her bir ifadeye verdikleri yanıtların dağılımı bu ölçütler çerçevesinde analiz edilerek tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 4. Turizmin Etkileri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

İfadeler*		Ort.	S.S.
Sosyo-Kültürel Etkiler	Yöreye gelen turistler yerel kültürün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	4,11	1,32
	Turizm, yerel halkın yabancı dil becerisini geliştirmektedir.	3,60	1,20
	Turizm, konuşma dilini olumsuz yönde etkilemektedir.	1,81	1,22
	Turizm, kötü alışkanlıkların (alkol, uyuşturucu vb.) artmasına neden olmaktadır.	2,60	1,45
	Turizmin gelişmesi ile birlikte yabancılarla evlilik oranı artmaktadır.	2,95	1,32
	Aile yaşantısı turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	2,21	1,35
	Turizmin gelişmesi dini duyguların zayıflamasına neden olmaktadır.	2,36	1,39
	Turizm, bölgedeki suç oranını artırmaktadır.	1,95	1,25
	Turizm, yörede fuhşun artmasına sebep olmaktadır.	2,09	1,34
	Turizm yöre insanının yaşam tarzının olumsuz yönde değişmesine sebep olmaktadır.	2,17	1,34
	Yöre insanı, turistlerin tüketim alışkanlıklarını benimsemektedir.	3,04	1,44
	Turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.	4,33	1,11
	Turizm, yerel halkın daha hoşgörülü olmasını sağlamaktadır.	4,26	1,14
	Turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	2,42	1,40
	Turizm, yöre insanının kılık kıyafetinde olumsuz yönde değişim yaratmaktadır.	2,62	1,45
	El sanatları, folklor ve yerel kültür, turizm sayesinde canlanır ve değer kazanır.	4,29	1,13
	Turizm yöre halkının eğlence anlayışını olumsuz yönde değiştirmektedir.	2,22	1,34
	Bazı turistler otel, restoran ve başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilerler.	1,98	1,35
	Turizm, kadınların iş hayatına katılımının artmasında etkili olmaktadır.	4,25	1,15
	Turizm gelenek ve göreneklere zarar vermektedir.	2,13	1,35
Turizmin gelişimi ahlaki değerleri olumsuz etkilemektedir.	2,31	1,36	
Yerel halkın diğer kültürlerle ilgili bilgisi artmaktadır.	4,27	1,14	

Tablo 4. Turizmin Etkileri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (devamı)

Genel Aritmetik Ortalama		2,91	0,59
Çevresel Etkiler	Turizm faaliyetleri, yeşil alanlara duyarlı şekilde yapılmaktadır.	3,58	1,56
	Turizm gelişimi, doğal çevreye zarar vermektedir.	1,98	1,34
	Turizm, turistik değerlerin korunmasına yönelik faaliyetleri içermektedir.	4,21	1,18
	Turizm gereğinden fazla kalabalık yaratmaktadır.	1,95	1,29
	Turizm parkların ve yeşil alanların artmasını sağlamaktadır.	3,95	1,29
	Turizm gürültü kirliliği yaratmaktadır.	1,97	1,24
	Turizm gelişimi, tarihi binaların restorasyonu için olumludur.	4,42	1,02
	Turizmin gelişmesiyle yöre insanında tarihi ve turistik değerleri koruma bilinci gelişir.	4,36	1,10
	Turizmin gelişimi tarım alanlarının küçülmesine neden olmaktadır	2,02	1,36
	Turizm, altyapının gelişmesini sağlamaktadır.	3,90	1,32
	Turizm, ekosistemin (bitkiler, yaban hayatı) bozulmasına neden olmaktadır.	2,43	1,55
	Turizm doğal kaynakların korunmasını teşvik etmektedir.	4,15	1,13
Genel Aritmetik Ortalama		3,24	0,50
Ekonomik Etkiler	Turizm, yerel halkı daha fazla harcama yapmaya teşvik etmektedir.	3,53	1,40
	Turizm, yerel halkın gelir dağılımında eşitsizlik yaratmaktadır.	3,45	1,51
	İnşaat sektörünün gelişmesinde turizmin çok önemli bir yeri vardır	3,88	1,45
	Turizm, hediyelik eşya sektörünün gelişimine katkıda bulunmaktadır.	4,41	1,08
	Turizm, giyim sektörünün gelişmesinde çok önemli bir etkidir.	4,16	1,23
	Turizme yönelik yapılan yatırımlar, yörenin kalkınmasında yetersiz kalmaktadır.	4,10	1,26
	Turizmin gelişimi, tarım ürünlerinin azalmasına neden olmaktadır.	1,83	1,25
	Turizmin gelişmesi bölgede fiyatların artmasına neden olmaktadır.	3,59	1,40
	Turizm bölgeye daha çok yatırım çekmektedir.	4,24	1,15
	Turizm, yerel ekonomiye en büyük katkıyı sağlayan sektörlerden biridir.	4,36	1,07
	Turizm bölgede daha çok istihdam alanı yaratmaktadır.	4,41	1,06
	Turizm, alışveriş imkânlarının çeşitlenmesini sağlamaktadır.	4,39	1,09
Turizm, yerel halkın kişisel gelirin artmasını sağlamaktadır.	4,33	1,17	
Genel Aritmetik Ortalama		3,90	0,76

*:Olumsuz ifadeler ters kodlanmıştır.

Tablo 4'e ilişkin bulguların yorumuna geçmeden önce, boyutlar altındaki bazı ifadelerin olumlu olduğunu, buna karşın bazılarının ise olumsuz olmalarından dolayı ters kodlandığını tekrar hatırlatmakta fayda vardır. Tablo'ya göre en yüksek ortalama ekonomik etkiler boyutunda (3,90) görülmektedir. Özellikle "Turizm, hediyelik eşya sektörünün gelişimine katkıda bulunmaktadır" ve "Turizm bölgede daha çok istihdam alanı yaratmaktadır" ifadeleri 4,41 ortalamayla öne çıkmıştır. Ekonomik etkiler boyutu genel olarak en olumlu algılanan alan olmuştur. Katılımcıların çoğu, turizmin ekonomik katkı sağladığını ve istihdamı artırdığını düşünmektedir. En düşük ortalama 1,83 ile "Turizmin gelişimi, tarım ürünlerinin azalmasına neden olmaktadır" ifadesine aittir. Bu da katılımcıların turizmin tarıma zarar vermediğini düşündüklerini göstermektedir. Çevresel etkiler boyutunun ortalaması 3,24 ile ikinci sıradadır. En yüksek ortalama, "Turizm gelişimi, tarihi binaların restorasyonu için olumludur" ifadesine (4,42) aittir. Bu, katılımcıların turizmin çevresel faydaları olduğuna, özellikle tarihi yapıların korunmasına katkı sağladığına inandığını göstermektedir. Katılımcılar, turizmin doğal ve tarihi mirasın korunmasına katkı sağladığını düşünmektedir. En düşük ortalama, "Turizm gereğinden fazla kalabalık yaratmaktadır" ifadesine (1,95) aittir. Bu da yerel halkın turizmi, çevreyi rahatsız edecek düzeyde kalabalık oluşturucu bir unsur olarak görmediğini göstermektedir. Son olarak, sosyo-kültürel etkiler boyutu görece en düşük ortalamaya (2,91) sahip boyut olarak ön plana çıkmıştır. Bu sonuç, yerel halkın turizmin sosyo-kültürel açıdan olumsuz etkilerinin olduğu görüşüne katılmadıklarını göstermektedir. Zira bu boyut büyük ölçüde olumsuz (ters kodlanmış) ifadelerden oluşmaktadır. Bu bulgular, turizmin sosyal ilişkileri ve kültürel etkileşimi artırdığına dair olumlu görüşe sahip olduklarını göstermektedir. "Turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır" gibi olumlu sosyal etkiler öne çıkmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu turizmin dil üzerinde olumsuz etkisi olmadığını düşünmektedir. Düşük ortalama

değerine sahip ifadeler, genel olarak turizmin sosyo-kültürel yapıya zarar vermediği algısını ortaya koymaktadır. Bu da yerel halkın turizme yönelik hoşgörülü ve olumlu bir tutum benimsediğini göstermektedir.

Katılımcıların turizmin etkilerine yönelik algılamalarını farklı gruplar açısından karşılaştırmak için T-testi ve One-Way ANOVA testleri yapılmıştır. ANOVA, gruplar arasındaki farkın hangi gruptan kaynaklandığını da gösterir. Gruplar arasındaki farkların hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için de, gruplar arası katılımcı sayılarının birbirine yakın olması sebebiyle Tukey testi kullanılmıştır. Testin geçerli olması için verilerin normal dağılım göstermesi ve varyansların eşit olması gerekir; analiz öncesi bu şartlar sağlanmıştır (Ural ve Kılıç, 2018; Altunışık vd., 2019). Öte yandan, bu iki testte istatistiksel anlamlılığın yanı sıra etki büyüklüklerine (η^2) de bakılmıştır. Bu katsayı 0 ile 1 arasında değer almakta; 0,01 değeri küçük etki, 0,06 değeri orta etki ve 0,14 ve üzeri ise büyük etki büyüklüğü anlamına gelmektedir Dolayısıyla η^2 bir bakıma, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin önemini/büyüklüğünü ortaya koymaktadır (Cohen, 1988).

Bundan sonraki kısımda yapılan analizler sonucunda ulaşılan karşılaştırma bulguları sunulmuştur. Bu noktada bir hususu hatırlatmakta fayda vardır: Metnin sayfa sayısı/uzunluğu da dikkate alınarak, analizlere ilişkin tablolarda yalnızca istatistiksel olarak aralarında anlamlı ilişkiler bulunan değişkenlere ait sonuçlarına yer verilmiştir. Öte yandan, katılımcıların turizmin etkilerine yönelik algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği için, bu analize yönelik tabloya hiç yer verilmemiştir. Yalnızca, hipotez testlerinin sonuçlarını gösteren genel tabloda (Tablo 16) bu konuya ilişkin hipotezin (H1a) desteklenmediğine/reddedildiğine yönelik bilgi verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Medeni durum	$\bar{X}$	t	P	η^2
Sosyo-Kültürel Etkiler	Evli	3,00	3,344	0,001	0,026
	Bekâr	2,80			
Çevresel Etkiler	Evli	3,31	2,669	0,008	0,018
	Bekâr	3,17			
Ekonomik Etkiler	Evli	4,12	6,702	0,000	0,102
	Bekâr	3,63			
	Bekâr	3,13			

Tablo 5'e bakıldığında medeni duruma göre, katılımcıların turizmin etkilerine ilişkin algılarında anlamlı farklar vardır. Evli bireyler, sosyo-kültürel (3,00), çevresel (3,31) ve ekonomik etkilerde (4,12) bekâr bireylere (sırasıyla 2,80; 3,17; 3,63) kıyasla daha olumlu algıya sahiptir. Etki büyüklüğü değerlerine (η^2) bakıldığında algılama farklılıklarının büyük ölçüde evli katılımcıların ekonomik etkilere dair algılamalarından kaynaklandığı görülmektedir. Neticede, H1b hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Yavaş Şehir Kavramının Anlamını Bilme Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Yavaş şehir kavramının anlamını biliyor musunuz?	X	t	P	η^2
Ekonomik Etkiler	Evet	3,92	2,452	0,015	0,014
	Hayır	3,57			

Tablo 6'ya göre, yavaş şehir kavramının ne anlama geldiğini bilip bilmeme açısından katılımcıların sosyo-kültürel ve çevresel etkiler algıları arasında anlamlı fark yoktur. Ancak ekonomik etkiler algısında fark vardır; yavaş şehir kavramını bilenlerin (3,92) bilmeyenlere (3,57) göre ekonomik etkiler algısı daha olumludur. Etki büyüklüğü küçük

olsa da yavaş şehir kavramını bilenlerin ekonomik etki algılamaları daha olumludur. H1c hipotezi kısmen desteklenmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Turizm İşinde Çalışma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Turizmle ilgili bir işte mi çalışıyorsunuz?	$\bar{X}$	t	P	η^2
Çevresel Etkiler	Evet	3,47	4,173	0,000	0,041
	Hayır	3,20			
Ekonomik Etkiler	Evet	4,07	2,558	0,012	0,010
	Hayır	3,86			
	Hayır	3,24			

Tablo 7'ye göre, katılımcıların sosyo-kültürel etkiler algılarında anlamlı fark yoktur. Ancak çevresel ve ekonomik etkiler algılarında anlamlı fark vardır. Turizmle ilgili bir işte çalışanların çevresel (3,47) ve ekonomik (4,07) etkiler algıları, çalışmayanlara (sırasıyla 3,20 ve 3,86) göre daha yüksektir. Eta kare (η^2) değerlerinin düşük olması dikkat çekmektedir. **Sonuç olarak, H1ç hipotezi kabul edilmiştir.**

Tablo 8. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının İşleri Gereği Turistle Temas Kurma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	İşiniz gereği turistlerle temas kuruyor musunuz?	$\bar{X}$	t	P	η^2
Sosyo-Kültürel Etkiler	Evet	2,95	2,297	0,022	0,013
	Hayır	2,80			
Çevresel Etkiler	Evet	3,32	4,402	0,000	0,061
	Hayır	3,04			
Ekonomik Etkiler	Evet	4,13	9,838	0,000	0,243
	Hayır	3,29			

Tabloya 8'e göre, işleri gereği turistlerle temas eden katılımcıların turizmin etkilerine yönelik algıları, temas olmayanlara göre tüm boyutlarda anlamlı şekilde daha yüksektir. Sosyo-kültürel etkilerde (2,95 vs. 2,80), çevresel etkilerde (3,32 vs. 3,04) ve ekonomik etkilerde (4,13 vs. 3,29) belirgin farklar vardır. Özellikle ekonomik etkiler boyutundaki algılama farklılıklarının büyük ölçüde turistlerle doğrudan temas kuran katılımcıların daha olumlu algılamaları ile açıklanabileceği anlaşılmaktadır ($\eta^2=0,243$). H1d hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Ailede Turizm İşinde Çalışan Birinin Olması Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	Ailenizde turizm işinde çalışan biri var mı?	$\bar{X}$	t	P	η^2
Ekonomik Etkiler	Evet	4,04	2,094	0,038	0,008
	Hayır	3,86			

Tablo 9'a göre, katılımcıların sosyo-kültürel ve çevresel etkiler algılarında anlamlı fark yoktur. Ancak ekonomik etkiler algısında fark vardır: Ailesinde turizm işinde çalışan birey olan katılımcıların (4,04) ekonomik etkiler algısı, olmayanlara (3,86) göre daha yüksektir. Düşük düzeyde bir etki büyüklüğü söz konusudur. Netice olarak, H1e hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Yaşadıkları Şehre Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) Şehirler	(J) Şehirler	$\bar{X}$	P	F	η^2
Sosyo-Kültürel Etkiler	Ahlat	Uzundere	-,37833	0,000*	8,083	0,056
	Kemaliye	Uzundere	-,30881	0,001*		
	Uzundere	Arapgir	,37833	0,000*		
		Kemaliye	,30881	0,001*		
Çevresel Etkiler	Ahlat	Kemaliye	-,18664	0,039*	2,786	0,020
	Kemaliye	Ahlat	,18664	0,039*		
Ekonomik Etkiler	Ahlat	Arapgir	-,41872	0,000*	36,564	0,212
		Kemaliye	-,34104	0,002*		
		Uzundere	-,98355	0,000*		
	Arapgir	Ahlat	,41872	0,000*		
		Uzundere	-,56483	0,000*		
	Kemaliye	Ahlat	,34104	0,002*		
		Uzundere	-,64251	0,000*		
	Uzundere	Ahlat	,98355	0,000*		
		Arapgir	,56483	0,000*		
		Kemaliye	,64251	0,000*		

Tablo 10'a göre, Uzundere halkının sosyo-kültürel etkiler boyutu algıları, Arapgir ve Kemaliye'ye göre anlamlı derecede daha yüksektir ($p < 0,05$). Ancak Uzundere ile Ahlat arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Çevresel etkiler algısında kentler arasında anlamlı fark vardır ($F=2,786$, $p=0,039$). Özellikle Kemaliye ile Ahlat arasında anlamlı bir fark bulunmuş; Kemaliye halkı çevresel etkileri Ahlat halkına göre daha olumlu algılamaktadır ($p < 0,05$). Ekonomik etkiler boyutunda da kentler arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F=36,564$, $p=0,000$). Özellikle Uzundere yerel halkı ekonomik etkileri diğer şehirlere göre daha olumlu algılarken, Ahlat yerel halkının algıları en düşük düzeydedir ($p < 0,05$). Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Özetle, Uzundere yerel halkının turizmin etkilerine yönelik algılarının diğer destinasyonlardaki yerel halktan daha olumlu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla H1f Hipotezi desteklenmiştir. Öte yandan, ilgili katsayıdan ($\eta^2=0,212$) da anlaşıldığı üzere yaşanan farklı şehirlerin katılımcıların turizmin ekonomik etkilerine yönelik algılamaları üzerindeki etkisi büyüktür.

Tablo 11. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Yaş Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) Yaşı	(J) Yaşı	$\bar{X}$	P	F	η^2
Sosyo-Kültürel Etkiler	25 ve altı	46-55	-,29817	0,013*	3,560	0,034
	26-35	46-55	-,34632	0,006*		
	46-55	25 ve altı	,29817	0,013*		
		26-35	,34632	0,006*		
Çevresel Etkiler	25 ve altı	36-45	-,22836	0,013*	3,469	0,033
		56 ve üzeri	-,22379	0,028*		
	36-45	25 ve altı	,22836	0,013*		
	56 ve üzeri	25 ve altı	,22379	0,028*		
Ekonomik Etkiler	25 ve altı	26-35	-,38597	0,002*	17,421	0,146
		36-45	-,57161	0,000*		
		46-55	-,56196	0,000*		
		56 ve üzeri	-,81047	0,000*		
	26-35	25 ve altı	,38597	0,002*		
		56 ve üzeri	-,42450	0,003*		
	36-45	25 ve altı	,57161	0,000*		
		25 ve altı	,56196	0,000*		
	56 ve üzeri	25 ve altı	,81047	0,000*		
		26-35	,42450	0,003*		
26-35		,22350	0,045*			

Tablo 11'in sonuçlarına göre, sosyo-kültürel etkiler boyutunda 46-55 yaş aralığındaki katılımcıların, 25 yaş altı ve 26-35 yaş gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksek algılara sahip olduğu görülmektedir ($F=3,560$,

p=0,007). Bu da orta yaş grubunun sosyo-kültürel etkileri daha olumlu değerlendirdiğini göstermektedir. Çevresel etkiler boyutunda ise 25 yaş ve altı grubun, 36-45 ve 56 ve üzeri yaş gruplarına göre anlamlı şekilde daha düşük algılara sahip olduğu tespit edilmiştir (F=3,469, p=0,008). Yani gençlerin çevresel etkiler konusunda algıları daha düşüktür ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Ekonomik etkiler boyutu açısından yapılan analizde, 25 yaş ve altı grubun diğer yaş gruplarına göre anlamlı derecede daha düşük algılara sahip olduğu belirlenmiştir (F=17,421, p=0,000). Ayrıca, 56 ve üzeri yaş grubunun ekonomik etkiler algısı, 25 ve altı ile 26-35 yaş gruplarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir (p<0,05). Bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ve yaşın ekonomik etkiler algısına etkisini net biçimde ortaya koymaktadır. Katılımcıların yaşlarının, özellikle turizmin ekonomik etkilerine yönelik algılamaları üzerindeki etkisinin büyük ($\eta^2=0,146$) olduğu da görülmektedir. Netice olarak, H1g Hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 12. Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaların Mesleğe Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) Meslek	(J) Meslek	$\bar{X}$	P	F	η^2
Sosyo-Kültürel Etkiler	Memur	Diğer	-,33708	0,042*	3,694	0,044
	İşçi	Diğer	-,47133	0,008*		
	Öğrenci	Diğer	-,27659	0,041*		
	Diğer	Memur	,33708	0,042*		
		İşçi	,47133	0,008*		
		Öğrenci	,27659	0,041*		
Çevresel Etkiler	Esnaf	İşçi	,36664	0,008*	4,378	0,051
		Öğrenci	,19390	0,039*		
	İşçi	Esnaf	-,36664	0,008*		
		Emekli	-,38443	0,038*		
	Öğrenci	Esnaf	-,19390	0,039*		
	Emekli	İşçi	,38443	0,038*		
Ekonomik etkiler	Esnaf	Öğrenci	,65791	0,000*	12,319	0,132
	Memur	Öğrenci	,41742	0,021*		
	İşçi	Öğrenci	,57642	0,004*		
	Öğrenci	Esnaf	-,65791	0,000*		
		Memur	-,41742	0,021*		
		İşçi	-,57642	0,004*		
		Emekli	-,85523	0,000*		
		Diğer	-,40897	0,006*		
	Emekli	Öğrenci	,85523	0,000*		
		Diğer	,44626	0,041*		
	Diğer	Öğrenci	,40897	0,006*		
		Emekli	-,44626	0,041*		

Tablo 12’de meslek gruplarına göre turizmin etkilerine yönelik algılamalarda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. "Diğer" meslek grubundaki bireyler, memur, işçi ve öğrencilere kıyasla sosyo-kültürel etkileri daha yüksek algılamaktadır (p<0,05). Çevresel etkiler açısından ise esnaf, işçi ve öğrencilere göre daha yüksek algıya sahiptir. Ayrıca, emekliler de işçilere kıyasla çevresel etkileri daha yüksek algılamaktadır (p<0,05). Bu bulgular, meslek gruplarının turizmin etkilerini algılamalarında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Özellikle esnaf ve emeklilerin çevresel etkileri daha yüksek algılaması, bu grupların turizmle olan etkileşimlerinin daha yoğun olabileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde, "diğer" meslek grubundaki bireylerin sosyo-kültürel etkileri daha yüksek algılaması, bu grubun turizmle olan ilişkilerinin daha farklı dinamiklere sahip olabileceğini göstermektedir. Meslek gruplarına göre turizmin etkilerine yönelik algılar anlamlı biçimde farklılık göstermektedir. Özellikle: Ekonomik etkiler boyutunda, öğrenci grubu tüm diğer meslek gruplarına kıyasla en düşük algıya sahiptir (p<0,05). Emekliler, hem öğrencilere hem de "diğer" gruba göre ekonomik etkileri daha yüksek algılamaktadır. Sonuç olarak,

katılımcıların meslekleri, özellikle turizmin ekonomik etkilerine yönelik algılamaları üzerinde büyük olarak nitelendirilebilecek etki düzeyine yakındır ($\eta^2=0,132$). Netice olarak, H1ğ Hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) Eğitim	(J) Eğitim	$\bar{X}$	P	F	η^2
Ekonomik etkiler	İlköğretim	Lise	,39711	0,001*	5,644	0,053
		Ön Lisans	,48259	0,007*		
		Lisans	,35341	0,016*		
		Lisansüstü	,63369	0,007*		
	Lise	İlköğretim	-,39711	0,001*		
	Ön Lisans	İlköğretim	-,48259	0,007*		
	Lisans	İlköğretim	-,35341	0,016*		
	Lisansüstü	İlköğretim	-,63369	0,007*		

Tablo 13 incelendiğinde sosyo-kültürel ve çevresel etkiler boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ekonomik etkiler boyutunda, ilköğretim mezunları diğer eğitim gruplarına göre turizmin ekonomik etkilerini daha olumlu algılamaktadır ($p<0,05$). Etki büyüklüğü ($\eta^2=0,053$) orta düzeye yakındır. Sonuç olarak, sadece ekonomik etkiler algısında eğitime göre fark görülmüş, diğer boyutlarda fark oluşmamıştır. Dolayısıyla, H1h Hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) Gelir	(J) Gelir	$\bar{X}$	P	F	η^2
Ekonomik etkiler	5.000 ve altı	5001-10.000	-,41804	0,009*	5,549	0,052
		10.001-15.000	-,37871	0,002*		
		15.001-20.000	-,45173	0,001*		
		20.001 ve üstü	-,34144	0,022*		
	5001-10.000	5.000 ve altı	,41804	0,009*		
	10.001-15.000	5.000 ve altı	,37871	0,002*		
	15.001-20.000	5.000 ve altı	,45173	0,001*		
	20.001 ve üstü	5.000 ve altı	,34144	0,022*		

Tablo 14 incelendiğinde sosyo-kültürel ve çevresel etkiler boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ekonomik etkiler boyutunda, 5 bin TL ve altı gelire sahip bireylerin algıları diğer gelir gruplarına göre daha düşüktür ($p<0,05$). Bu kapsamda gelir durumuna göre yalnızca ekonomik etkiler algılamalarında ve orta düzeye yakın büyüklükte ($\eta^2=0,052$) bir etkiden bahsedilebilir. Bu da H1ı Hipotezinin kısmen desteklendiği anlamına gelmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarının İkamet Süresine Göre Karşılaştırılması

Değişken	(I) İkamet	(J) İkamet	$\bar{X}$	P	F	η^2
Çevresel Etkiler	1 yıldan az	11-15 yıl arası	,42708	0,009*	3,159	0,030
	11-15 yıl arası	1 yıldan az	-,42708	0,009*		
Ekonomik etkiler	1-5 yıl arası	16 yıl ve üzeri	-,55012	0,010*	7,164	0,066
		11-15 yıl arası	16 yıl ve üzeri	-,48968		
	16 yıl ve üzeri	1-5 yıl arası	,55012	0,010*		
		11-15 yıl arası	,48968	0,001*		
	11-15 yıl arası	16 yıl ve üzeri	-,24076	0,026*		
		16 yıl ve üzeri	1-5 yıl arası	,30510		
	11-15 yıl arası		16 yıl ve üzeri	-,24076		

Tablo 15'te, ikamet süresine göre sosyo-kültürel etkiler algısında anlamlı bir fark yoktur, çevresel etkiler açısından fark vardır. 1 yıldan az süredir ikamet eden bireylerin, 11-15 yıldır ikamet eden bireylere kıyasla çevresel etki algıları daha yüksektir. Ekonomik etkiler boyutunda da, 16 yıl ve üzeri ikamet eden bireylerin algıları diğer gruplara göre

daha yüksektir ($p < 0,05$). Eta katsayıları (η^2), yerel halkın ikamet sürelerinin turizmin ekonomik etkilerine yönelik algılama farklılıklarını orta düzeyde/büyükte etkilediğini göstermektedir. H1i hipotezi kabul edilmiştir.

Ahlat (Bitlis), Arapgir (Malatya), Kemaliye (Erzincan) ve Uzundere (Erzurum) yerel halkının, turizmin etkileri algılamalarına yönelik geliştirilen hipotezlere yönelik test sonuçları Tablo 16'da özetlenmektedir.

Tablo 16. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotezler		Sonuç
H1 ^a	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Red
H1 ^b	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^c	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yavaş şehir kavramını bilmelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen kabul
H1 ^ç	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları turizmle ilgili bir işte çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^d	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları turistlerle iletişim kurmalarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^e	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları ailede turizmle ilgili bir işte çalışan bulunmasına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen kabul
H1 ^f	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yaşadıkları şehre göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^g	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^ğ	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları meslek gruplarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul
H1 ^h	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen kabul
H1 ^ı	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları gelir seviyelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen kabul
H1 ⁱ	Yerel halkın turizmin etkileri boyutlarına yönelik algılamaları ikamet sürelerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kabul

Tartışma ve Sonuç

Otantiklik ve sakinlik arayan turistlerin ilgisini çeken yavaş şehir (Cittaslow) unvanına sahip destinasyonların turizmle olan ilişkileri farklılık göstermektedir. Bazıları turizme aşinayken, bazıları yeni yeni bu süreçle tanışmaktadır. Bu nedenle Cittaslow unvanının etkilerini ve yerel halkın tepkilerini önceden tahmin etmek zordur. Araştırmanın amacı, bu destinasyonlardaki yerel halkın algılamalarını tespit ederek, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir şekilde planlanmasına katkı sunmaktır. Çalışma, Doğu Anadolu'daki yavaş şehirlerin ilk kez karşılaştırılması açısından literatüre önemli katkılar sağlamaktadır. Analizler sonucunda katılımcıların genel olarak turizmin sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkiler yaratmayacağına inandıkları görülmektedir. Dilin bozulması, suç oranlarının artması ya da ahlaki sorunlar gibi endişeler katılımcılar arasında yaygın değildir. Bu da yerel halkın turizmi sosyal açıdan tehdit değil, aksine katkı sağlayan bir unsur olarak gördüğünü göstermektedir. Genel ortalamalara bakıldığında, katılımcıların turizme karşı olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Turizmin kalkınma aracı olarak değerlendirildiği, yerel halkın bu süreci desteklediği ve olumlu etkiler beklediği anlaşılmaktadır. Bu olumlu yaklaşımın sürdürülebilmesi için yerel halkla iş birliği yapılmalı, beklentilere duyarlı politikalar geliştirilmelidir. Böylece turizm, yerel kalkınma ve refah artışı için etkili bir araç olabilir.

Katılımcıların turizmin etkilerine yönelik algıları yaşadıkları şehre göre farklılık göstermektedir. Uzundere halkı sosyo-kültürel ve ekonomik etkiler açısından diğer şehirlere kıyasla daha yüksek algıya sahiptir. Kemaliye halkı çevresel etkilerde Ahlat'a göre daha yüksek algı sergilerken, Ahlat halkının ekonomik etkiler algısı diğerlerine göre

en düşüktür. Genel olarak Uzundere halkının turizmin etkilerini algılaması en yüksektir. Katılımcıların turizmin etkilerine yönelik algıları genel olarak olumlu bulunmuştur. En yüksek olumlu algı ekonomik etkiler boyutundadır. Turizmin özellikle hediyelik eşya sektörü, istihdam, alışveriş çeşitliliği, giyim sektörü ve yerel ekonomi üzerinde olumlu katkıları olduğu düşünülmektedir. Ayrıca turizmin tarım ürünlerine olumsuz etkisi algılanmamaktadır. Bu bulgular, Karakaş ve Şengün (2017), İnanır vd. (2024), Boğan ve Sarıışık (2016) ile Kodaş vd. (2021) gibi önceki çalışmaları desteklemekte ve yerel halkın turizmin ekonomik etkilerini pozitif gördüğünü göstermektedir. Turizmin çevresel etkileri algısı, ekonomik etkilerden sonra ikinci en yüksek ortalamaya sahiptir. Yerel halk, turizmin tarihi binaların restorasyonu, doğal ve kültürel değerlerin korunması ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması konusunda olumlu etkiler yarattığını düşünmektedir. En düşük algı ise turizmin aşırı kalabalık, gürültü kirliliği, çevre zararları ve tarım alanlarının daralması gibi olumsuz etkilerinin bulunmadığı yönündedir. Bu durum, turizmin çevresel etkilerinin genel olarak olumlu algılandığını göstermektedir. Ayrıca, elde edilen bulgular Lepp (2007) çalışması ile paralellik göstermekte, turizmin tarım pazarına destek sağladığı vurgulanmaktadır.

Sosyo-kültürel etkiler boyutunda da genel olarak olumlu algı hâkimdir. En yüksek algı, turizmin yeni dostluklar kurulmasına, yerel kültürün, el sanatları ve folklorun canlanmasına, farklı kültürlerin tanınmasına, hoşgörünün artmasına ve kadınların iş hayatındaki rolünün güçlenmesine katkı sağladığı yönündedir. En düşük algılar ise turizmin yerel dili olumsuz etkilediği, suç oranını artırdığı, turistlerin saygısızca davrandığı ya da fuhşun arttığı yönündeki endişelerdir. Ancak bu olumsuz algılar oldukça düşüktür. Sonuç olarak, katılımcılar turizmin sosyo-kültürel açıdan olumlu etkilerini gördüklerini ve olumsuz etkilerin yaşanmadığını düşünmektedirler. Genel ortalamalar incelendiğinde, yerel halkın turizmin etkilerine oldukça olumlu baktığı görülmektedir. Dört farklı destinasyondan toplanan veriler, yerel halkın neredeyse tüm bölgelerde turizmi desteklediğini göstermektedir. Turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan kalkınma aracı olarak algılandığı; yerel değerlere ve halka maddi-manevi katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, Getz (1994), Lepp (2007) ve Ramseook vd. (2011) gibi önceki araştırmalarla da uyumludur. Onlar da yerel halkın turizme olumlu tutum sergilediğini, turizmi kalkınma fırsatı olarak gördüğünü ortaya koymuştur.

Literatürle karşılaştırıldığında, Mason ve Cheyne (2000)'in Yeni Zelanda Pohangina Vadisi çalışması mevcut bulgularla çelişmektedir; orada turizm az olmasına rağmen yerel halkın tutumu negatiftir. Buna karşın Hançer ve Mancı (2017), Diyarbakır yerel halkının turizme yönelik algısının pozitif olduğunu bulmuşlardır. Bu da Ahlat, Arapgir, Kemaliye ve Uzundere'deki yerel halkın turizme olumlu algı ve desteğiyle uyumludur. Benzer şekilde, Karakaş ve Şengün (2017) Diyarbakır'da yaptıkları araştırmada yerel halkın turizme olumlu destek verdiğini göstermiştir. Güneş ve Alagöz (2018) ise Erzincan halkının turizme ilişkin algılarının olumlu olduğunu tespit etmiştir. Alaeddinoğlu (2007) Van'da, Özdemir ve Kervankıran (2011) ise Afyonkarahisar'da yerel halkın turizm ve etkilerine yönelik olumlu algılarını raporlamışlardır. Akkaşoğlu ve ark. (2019) Samsun Kızılırmak Deltası'nda yaptıkları araştırmada, yerel halkın kırsal turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerini olumlu değerlendirdiğini ortaya koymuştur. Tüm bu çalışmalar, mevcut araştırmanın bulgularını destekleyerek, farklı bölgelerde de yerel halkın turizme olumlu yaklaştığını göstermektedir.

Öneriler

Mevcut araştırma, yerel halkın turizmin etkilerine yönelik genel olarak olumlu bir algıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, literatürde yer alan benzer çalışmalarla da uyumludur. Araştırmanın yapıldığı Ahlat, Arapgir,

Kemaliye ve Uzundere destinasyonları, Butler'ın destinasyon yaşam döngüsü modeline göre 'ilgi' ve 'gelişim' aşamalarında yer almaktadır (Butler, 1980). Ayrıca, Doxey'in tolerans modeli kapsamında da bu destinasyonlar 'coşku' aşamasında değerlendirilebilir (Doxey, 1975). Bu bağlamda, elde edilen veriler yerel halkın turizme karşı sıcak ve destekleyici bir tutum sergilediğini göstermektedir. Ancak, bu olumlu algının dikkatli ve etkin bir şekilde yönetilmesi önem taşımaktadır. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, destinasyon paydaşları, yerel yönetimler ve araştırmacılar için bazı öneriler sunulmuştur.

- Yerel yönetimler ve paydaşlar, Cittaslow kriterlerine göre turizm planı hazırlayıp uygulamalıdır.
- Destinasyonların turizm potansiyeli belirlenip çeşitlendirilmeli, uyumlu turistik faaliyetler geliştirilerek resmi ve özel kurumların desteği alınmalıdır.
- Yerel halk ve turistler için park, bahçe, bisiklet yolu, mesire alanı, otopark gibi eğlence ve dinlenme alanları oluşturulmalı ve mevcut alanlar iyileştirilmelidir.
- Kaybolmaya yüz tutmuş kalaycılık ve Arapgir tahta çivili ayakkabı gibi geleneksel el sanatlarının yaşatılması için projeler yapılmalı, bu alanda çalışanlar maddi ve manevi olarak desteklenmeli.
- Turizme yönelik yatırımlar bölge kalkınması için yeterli değil; altyapı ve üstyapı yatırımları artırılarak mevcut tesisler iyileştirilmeli ve kapasite artırılmalı.
- Destinasyonların marka kimliği ve imajı oluşturulmalı, bölgeyi temsil eden simgelere yatırım yapılmalı; örneğin, Ahlat deyince Selçuklu mezarlığı, Arapgir deyince reyhan şerbeti akla gelmeli.
- Ulusal ve uluslararası fuar, expo gibi etkinliklere katılım sağlanarak destinasyon tanıtılmalı; seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile ilişkiler kurularak turist akışı artırılmalı.
- Turizm gelirleri sadece belli kesime değil, tüm yerel halka yayılmalı; sürdürülebilir turizm için yerel halkın her aşamada işbirliği içinde olması sağlanmalı, aksi halde sorunlar kaçınılmazdır.
- Yerel halk turizm konusunda bilgilendirilmeli ve sürece dahil edilmelidir; özellikle yavaş turizm unvanının anlamı iyi anlatılmalıdır.
- Destinasyonlarda çevre dostu araçlar, toplu taşıma ve bisiklet kullanımı teşvik edilmeli, yayalaştırma çalışmaları artırılmalıdır.
- Turistik işletmeler yerel, organik ve çevre dostu ürünler sunmalı, hizmet kalitesi ve misafirperverlik ön planda tutulmalıdır.
- Turizmin yerel fiyatlara etkisi (enflasyon, emlak fiyatları) takip edilip, yerel halk zarar görmemesi için önlemler alınmalı, işbirliği teşvik edilmelidir.
- Tarım, geleneksel ve yerel ürünler desteklenmelidir.
- Cittaslow kriterlerine uygun katı atık yönetimi sistemi kurulmalı, gerekli altyapı sağlanmalıdır.
- Atık sular için arıtma tesisleri kurulmalı, su ve hava kalitesi belgelerle kanıtlanmalı, destinasyon kimliğine eklenmelidir.
- Gastronomi alanında yatırımlar yapılmalı, kaybolmakta olan geleneksel yemekler gün yüzüne çıkarılmalı, yiyecek-içecek katalogları oluşturulmalı, gerekirse coğrafi işaret sertifikaları alınmalıdır.
- Belirli aralıklarla paydaşlar ve yerel halk üzerinde analizler yapılarak turizmin etkileri ve gelişimi takip edilmeli, geleceğe yönelik önlemler planlanmalıdır.
- Bu çalışma Doğu Anadolu'da bir ilk olup, diğer bölgelerde benzer çalışmalar önerilmektedir.

- Bölgedeki yavaş şehirler (Ahlat, Arapgir, Kemaliye, Uzundere) unvanları yenidir ve araştırma sayısı azdır; bu nedenle ileride daha çok çalışma yapılması tavsiye edilir.
- Araştırmada nicel yöntem (anket) kullanılmıştır; gelecekte görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel yöntemler tercih edilerek daha derin veriler elde edilebilir.
- Ayrıca Doğu Anadolu'daki destinasyonlar karşılaştırılmıştır; ilerleyen dönemlerde farklı bölgelerdeki yavaş şehirlerle karşılaştırma çalışmaları yapılabilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırma için gerekli olan etik kurul izni, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan (Toplantı Sayısı:15, Karar Sayısı: 2023.15.339 ve Toplantı Tarihi 26.12.2023) alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Abdollahzadeh, G., & Sharifzadeh, A. (2014). Rural residents' perceptions toward tourism development: A study from Iran. *International Journal of Tourism Research*, 16(2), 126-136.
- Akkaşoğlu, S., Tekbalkan, M., Zeybek-Yılmaz, E., & Ulama, Ş. (2019). The perspectives of local residents on rural tourism: The case of Samsun Kızılırmak Delta. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 295–310.
- Aksu, M., & Görman, N. (2019). Yerel Halkın Cittaslow Hareketi Bağlamında Turizm Algısı: Seferihisar ve Gökçeada'da Bir Araştırma1. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 457-471.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van halkının turisti ve turizmi algılama şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 1–16.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya Yayıncılık.
- Ambrož, M. (2008). Attitudes of local residents towards the development of tourism in Slovenia: The case of the Primorska, Dolenjska, Gorenjska and Ljubljana regions. *Anthropological notebooks*, 14(1).
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39(1), 27-36.
- Ap, J., & Crompton, J. L. (1998). Developing and testing a tourism impact scale. *Journal of Travel Research*, 37(2), 120-130.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm Sosyolojisi*. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Batman, O., Türkay, O., & Ulama, Ş. (2018). *Turizmde politika ve stratejiler* (Değişim Yayınları). İstanbul.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-246.
- Boğan, E., & Dedeoğlu, B. B. (2018). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarına ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma: Alanya ve Sapanca örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 10(2), 26-41.

- Boğan, E., & Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetlerine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya'da bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 325-342.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian geographer*, 24(1), 5-12.
- Büyükku, M. (2019). *Turizmin etkilerinin yerel halk ve diğer paydaşlar tarafından değerlendirilmesine yönelik karşılaştırmalı bir araştırma: Nevşehir örneği* (Doktora tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Routledge.
- Coşkun, R., Altunışık, R. & Yıldırım E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (10. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda turist-yerli halk etkileşimi ve turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.
- Çiçek, D., & Sarı, Y. (2018). Yerel halkın turizme olan desteği: Türkiye'deki sakin şehirler üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 185-196.
- Doxey, G. V. (1975). Theory of visitor-resident irritants, methodology and research inferences: The impact of tourism. *In Sixth Annual Conference of the Travel Research Association, San Diego, USA*.
- Elovich, M. A. (2012). *Becoming Cittaslow: A city's journey to becoming a Cittaslow member*. California Polytechnic State University.
- George, D. (2011). *SPSS for Windows step by step: A simple study guide and reference, 17.0 update, 10/e*. Pearson Education India.
- Getz, D. (1994). Residents' attitudes towards tourism: A longitudinal study in Spey Valley, Scotland. *Tourism Management*, 15(4), 247-258.
- Güneş, E., & Alagöz, G. (2018). Yerel halkın turizm algısı: Erzincan'da bir araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 409-442.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Güven, E. (2013). Yavaş güzeldir: "Yavaş yemek"ten "yavaş medya"ya hızlı tüketime dair bir çözüm önerisi. *Selçuk İletişim*, 7(1), 113-121.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson.
- Hançer, Ş., & Mancı, A. R. (2017). A Research on the Determination of Residents' Perception About Tourism in Diyarbakir. *Journal of tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 70-91.
- Honoré, C. (2005). *In praise of slowness: Challenging the cult of speed* (Vol. 97800). HarperOne.

- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- İnanır, A., Demir, O., & Karaca, E. (2024). Hediyelik Eşya İşletmelerinin Kültür Turizmi Bağlamında Değerlendirilmesine Yönelik İstanbul İlinde Bir Araştırma. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 13(2), 320-340.
- Johnson, J. D., Snepenger, D. J., & Akis, S. (1994). Residents' perceptions of tourism development. *Annals of Tourism Research*, 21(3), 629-642. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(94\)90001-7](https://doi.org/10.1016/0160-7383(94)90001-7)
- Karakaş, A., & Şengün, H. İ. (2017). Yerel halkın turizm faaliyetlerine yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(15), 183-202.
- Kızılırmak, İ., & Aliyev, J. (2025). Yerel Halkın Turizme Yönelik Algısı ve Desteği: Bakü Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 36(1).
- Kodaş, D., Öztürk, E., & Deniz, S. (2021). Turizmin etkilerine yönelik yerel halkın alguları, turizm gelişim desteği ve yaşam tatmini ilişkisi: Mardin odaklı bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 2613-2629.
- Kozak, N., Kozak, M. ve Kozak, M. (2015). *Genel turizm: ilkeler-kavramlar*. Ankara: Detay yayıncılık.
- Kurnaz, H. A., & İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(1), 39-55.
- Lepp, A. (2007). Residents' attitudes towards tourism in Bigodi village, Uganda. *Tourism management*, 28(3), 876-885.
- Long, P. T., Perdue, R. R., & Allen, L. (1990). Rural resident tourism perceptions and attitudes by community level of tourism. *Journal of travel research*, 28(3), 3-9.
- Madrigal, R. (1995). Residents' perceptions and the role of government. *Annals of tourism research*, 22(1), 86-102.
- Mason, P., & Cheyne, J. (2000). Residents' attitudes to proposed tourism development. *Annals of tourism research*, 27(2), 391-411.
- McCool, S. F., & Martin, S. R. (1994). Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel research*, 32(3), 29-34.
- Meydan, S. (1998). Sürdürülebilir turizm gelişimi ve güney Antalya turizm gelişim projesi alanına yönelik bir anket uygulaması sonuçları. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 82-95.
- Özdamar, M. (2019). *Turizmin Gelişmişlik Düzeyine Göre Yerel Halkın Turizm Algısı: Alanya-Erdek ve Kalecik'te Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. (Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi).
- Özdemir, M., & Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Özgürel, G., & Avcıkurt, C. (2018). Yavaş yemek (Slow Food) hareketinin yerli turistler (akademisyenler) tarafından algılanışı. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(4), 568-587.
- Parkins, W. (2004). Out of time: Fast subjects and slow living. *Time & Society*, 13(2-3), 363-382.

- Pizam, A. (1978). Tourism's impacts: The social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of travel research*, 16(4), 8-12.
- Ramseook-Munhurrin, P., & Naidoo, P. (2011). Residents' attitudes toward perceived tourism benefits. *International journal of management and marketing research*, 4(3), 45-56.
- Şengel, Ü., & Şahin, A. B. (2025). Yerel Halkın Turizm Algısı: Farklı Turizm Türleri Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 9(2), 10-28.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Türker, G. Ö., & Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(1), 81-98.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2018) *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. 5. Baskı, (Detay Yayıncılık, Ankara).
- Yıldız, S., Alan, P. G., & Özcan, İ. (2011, September). The scale of tourism's economic, socio-cultural and environmental effects on local people: Developing scale, reliability and validity study. In *2011 IEEE International Conference on Quality and Reliability* (pp. 230-234). IEEE.
- Yüksel, F., Esen, F. Ö., Kılıç, B., & Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 257-268.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Cittaslow Türkiye. (2025, Ocak 12). *Üye kentler*. <https://cittaslowturkiye.org/tr/uye-kentler/>
- Cittaslow (2025, Ocak 12). *Cittaslow*. <https://www.cittaslow.org/citta-slow>

The perceptions of Cittaslow Local People's Regarding Impacts of Tourism: A Comparative Study on Ahlat, Arapgir, Kemaliye and Uzundere

Emre KARACA

Independent Researcher/Türkiye

İbrahim YILMAZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Tourism, Nevşehir/Türkiye

Extended Summary

The aim of this research is to identify the concerns and expectations of local residents in these destinations and contribute to the sustainable planning of tourism activities. Additionally, it seeks to align investments with public expectations and to compare four different Cittaslow destinations. This study makes a significant contribution to the literature as it represents the first comparative analysis of Cittaslow cities in Eastern Anatolia. The analysis reveals that participants generally do not believe tourism will have negative effects on social life. Concerns such as language degradation, increased crime rates, or moral decline are not widespread among respondents. This indicates that the local population does not view tourism as a social threat but rather as a positive contributing factor. Overall, the findings suggest that participants hold a favorable view of tourism. Tourism is perceived as a tool for development, with local communities supporting the process and expecting positive outcomes. To sustain this positive outlook, collaboration with local residents is essential, and policies should be developed in line with their expectations. In this way, tourism can become an effective tool for local development and improved well-being.

Participants' perceptions of the impacts of tourism were examined based on their socio-demographic characteristics. While no significant difference was found by gender, previous studies have indicated that men tend to have a more favorable attitude (Mason & Cheyne, 2000). In terms of marital status, married individuals were found to have a higher perception of tourism impacts compared to singles. Significant differences were observed in participants' perceptions of tourism impacts according to age. The middle-aged group perceived socio-cultural impacts more strongly than younger participants. Younger individuals had lower perceptions of environmental and economic impacts compared to other groups. The highest perception of economic impacts was found among those aged 56 and above. Overall, perceptions of tourism impacts tend to increase with age. Perceptions also varied based on participants' occupations. The "other" occupational group perceived socio-cultural impacts more strongly than civil servants, workers, and students. Tradespeople and retirees perceived environmental impacts more strongly than workers. Students reported the lowest perception of economic impacts, while retirees reported the highest. Overall, students had the lowest perception of tourism impacts across all dimensions.

Participants' perceptions of tourism impacts based on their educational background showed a significant difference only in the dimension of economic impacts. Primary school graduates had higher perceptions of economic impacts compared to other education levels. No significant differences were found in the other dimensions or in the overall perception. Regarding income levels, significant differences were also observed only in the economic impacts dimension. Participants in the lowest income group had the lowest perception of economic impacts. No significant differences were found in the other dimensions or in the overall perception scale. Participants' perceptions of tourism impacts differed based on the length of residence in the destination. While no differences were found in socio-cultural

impacts, those who had lived in the destination for less than one year had higher perceptions of environmental impacts than those who had lived there for 11–15 years. In terms of economic impacts, participants who had resided in the destination for 16 years or more reported higher perceptions than others. Overall, residents with longer durations of stay were found to have higher perceptions of tourism impacts.

Participants' perceptions of tourism impacts differed based on whether they were familiar with the Cittaslow concept, but only in the economic impacts dimension. Those who were familiar with the concept had higher perceptions of economic impacts compared to those who were not. No significant differences were found in other dimensions or in the overall perception. There were also differences in perceptions based on whether participants worked in a tourism-related job. While no differences were found in socio-cultural impacts, those working in the tourism sector reported higher perceptions of environmental and economic impacts, as well as overall tourism impacts, compared to those not working in the sector. Participants who had direct contact with tourists due to their jobs had significantly higher perceptions across all impact dimensions (socio-cultural, environmental, and economic) than those who did not interact with tourists. Overall, individuals with direct contact showed more positive perceptions. Additionally, participants who had a family member working in tourism reported higher perceptions in the environmental and economic dimensions, as well as in overall tourism impacts, compared to those without such a family member. No significant difference was observed in the socio-cultural dimension.

Participants' perceptions of tourism impacts varied depending on the city they lived in. Residents of Uzundere had higher perceptions of socio-cultural and economic impacts compared to residents of other cities. While residents of Kemaliye showed higher perceptions of environmental impacts than those in Ahlat, the residents of Ahlat had the lowest perception of economic impacts. Overall, Uzundere residents perceived the impacts of tourism most positively. In general, participants' perceptions of tourism impacts were found to be positive. The highest positive perception was in the dimension of economic impacts. Tourism was perceived to contribute positively to the souvenir sector, employment, shopping diversity, the clothing sector, and the local economy. Additionally, tourism was not perceived to have a negative impact on agricultural products. These findings support previous studies such as Karakaş & Şengün (2017), İnanır et al. (2024), Boğan & Sarıışık (2016), and Kodaş et al. (2021), indicating that local people view tourism's economic impacts positively.

Environmental impacts had the second-highest average after economic impacts. The local population believed tourism had positive effects on the restoration of historical buildings, the preservation of natural and cultural assets, and the transmission of these values to future generations. The lowest perception was related to negative impacts such as overcrowding, noise pollution, environmental damage, and the reduction of agricultural land—indicating that the environmental impacts of tourism are generally perceived positively. Furthermore, the findings are consistent with Lepp (2007), who emphasized that tourism supports the agricultural market.

In the socio-cultural dimension, perceptions were generally positive. The highest perceptions were related to tourism's contributions to forming new friendships, revitalizing local culture, handicrafts and folklore, promoting intercultural understanding, increasing tolerance, and strengthening the role of women in the workforce. The lowest perceptions were related to concerns that tourism negatively affects the local language, increases crime rates, leads to disrespectful tourist behavior, or causes a rise in prostitution. However, these negative perceptions were very low. As a result, participants believed that tourism has positive socio-cultural effects and that negative impacts are not

being experienced. When overall averages are examined, it is clear that the local population holds a highly positive view of tourism's impacts. Data collected from four different destinations indicate that residents in almost all regions support tourism. It was concluded that tourism is perceived as a tool for economic, socio-cultural, and environmental development, and that it contributes both materially and morally to local values and communities. These findings are consistent with previous studies by Getz (1994), Lepp (2007), and Ramseook et al. (2011), which also showed that local people exhibit a positive attitude toward tourism and view it as an opportunity for development.

This study is the first of its kind conducted in Eastern Anatolia, and similar research is recommended in other regions. The Cittaslow titles of the cities in the region (Ahlat, Arapgir, Kemaliye, Uzundere) are relatively new, and the number of existing studies is limited; therefore, further research is encouraged in the future. While this study employed a quantitative method (survey), future studies may utilize qualitative methods such as interviews, observations, and document analysis to obtain deeper insights. Additionally, this study involved a comparison of destinations in Eastern Anatolia; future research could expand by comparing these cities with other Cittaslow destinations in different regions.

Ek 1. Etik Kurul İzni

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu

TOPLANTI SAYISI
15

KARAR SAYISI
2023.15.339

TOPLANTI TARİHİ
26.12.2023

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim YILMAZ'ın "Yavaş Şehir Yerel Halkının Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Ahlat, Arapgir ve Uzundere Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma" isimli bilimsel araştırma projesi hakkında alınan 21.12.2023 tarih ve 2300092427 sayılı yazının görüşülmesi.

2023.15.339 Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim YILMAZ'ın "Yavaş Şehir Yerel Halkının Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Ahlat, Arapgir ve Uzundere Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma" isimli bilimsel araştırma projesi hakkında alınan 21.12.2023 tarih ve 2300092427 sayılı başvuru dosyası görüşüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda, aşağıdaki tabloda isimleri belirtilen araştırmacılar tarafından hazırlanan "*Yavaş Şehir Yerel Halkının Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamaları: Ahlat, Arapgir ve Uzundere Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*" isimli araştırma projesi dosyası ve ilgili belgeler araştırmacının gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, projenin gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına kurulumuz üyeleri tarafından oy birliği ile karar verilmiştir.

YÜRÜTÜCÜ	ARAŞTIRMACI/UZMAN
Prof. Dr. İbrahim YILMAZ	Doktora Tez Öğrencisi Emre KARACA

* Prof. Dr. Zübeyde KUMBIÇAK toplantıya katılmadı.

Belge Doğrulama Kodu: 4AAH/C9

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi:
<https://ubys.nevsehir.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: 2000 Evler Mah. Zübeyde Hanım Cad. 50300 / Nevşehir

Telefon No:

e-Posta:

Kep Adresi: nevsehiruniversitesi@hs01.kep.tr

Faks No:

İnternet Adresi:

Bilgi için :

Telefon No:

Şahin Kurşuncu
Sekreteryaya

